

Friederich Münters prædiken ved indvielsen af Christiansborg Slotskirke

Taler

Friederich Münter
Biskop og kirkehistoriker

Sted

Christiansborg Slotskirke

Omstændigheder**Prædikentekst:**

Apostlenes Gerninger kapitel 2, vers 1-11

Da paa hiin Jødernes Pintsedag, den første efter Herrens Opstandelse, Apostlerne vare forsamlede, kom der pludseligen en Lyd af Himlen, som af et fremfarende vældigt Veir, og fyldte Huset, og Tunger som af Ild viiste sig for dem, fordeelte sig og satte sig paa enhver af dem, og de bleve alle opfyldte af den Hellig Aand og begyndte at tale med andre Tungemaal eftersom Aanden gav dem at udsige.

Saaledes tog Opfyldelsen af hiin gamle Spaadom sin Begyndelse: at Gud vilde udgyde sin Aand over alt Kiød, Gamle og Unge, Trælle og Trælqvinder, og at hver den, som paakalder Herrens Navn, skal frelses! Ja det var Guds Aand, Viisdommens og Kraftens Aand, som kom over Apostlerne, for at gjøre dem skikkede til at udføre det Værk, hvortil de vare bestemte.

Ligesom Han paa Verdens første Dag havde budet Lyset at skinne frem af Mørket, saaledes lod hans Almagt det aandelige Lys ogsaa skinne i deres Hierter til at oplyse Kundskaben om Guds Herlighed i Christo Jesu, til at strife mod Vantro og Overtro, til ved Sandhedens Magt at kuldkaste Afgudernes Altere, til at undervise Menneskeslægten i en fornuftig Gudsdyrkelse, en Gudsdyrkelse i Aand og Sandhede, til at fremstille Gud som alles kierlige Fader, og Jesum Christum som den, der har forliget Menneskene med ham, og er vor Troes Begynder og Fuldenberg, og til at aabne de Dødeliges Øine, at de maatte skue hen over Grændserne af det jordiske Liv og erkiende hisset deres sande Hiem og rette Fædreland! Og Herrens Apostler gik ud, og prædikede den Korsfæstede og Opstandne, og Nationerne bekiendte hans Navn; og Guds Stad, det nye Jerusalem, steg ned fra Himlen til Jorden.

Saaledes blev da Pintsefesten den christelige Kirkes Stiftelses Fest; og jo mere Kirken udbredes, des helligere vil i alle dens troe Medlemmers Øine Festen ogsaa vorde; indtil endelig Tidens Fylde kommer, da hele Jorden skal være opfyldt med Guds Kundskab og hvert Knæ skal bøie sig i Jesu Navn!

2.

Men Aandens Lys kan ikke udbredes saa hurtig, som det, der besieler den synlige Natur. Naar dette i korte Øieblik giennemstrømmer umaalelige Rum, og viser Solen i dens Herlighed faa Minutter efter at den er oprunden over Synskredsen: saa behøver hiint ofte Aar, ja Menneskealdre, ja Aahundreder til sin Vandring igiennem Mørkets Riger; og den ene sande Guds Altere støde fast grundede i Syndens skønne Egne, inden Nordens Kyster, Sletter og Fielde vare besøgte af dem, der skulde forkynde Hans Herlighed! Skue vi eet Aartusinde tilbage, o hvilket natligt Mulm laae da over vort Fædreland!

Hine graanende Steendysser paa vore Marker og i vore Skove ere endnu Vidner om den fremfarne Tid. Ogsaa blandt dem vare der Altere; ogsaa fra disse opsteeg Offerens Røg; men ikke for den Evighøie! For Elementerne, for Naturens Kræfter, for Himlens straalende Lys, for blant Gudernes Tal optagne Mennesker; og ikkun en fiern Ahnelse fandtes hist og her om Ham, i hvem vi leve, røres og ere! Ja endog Menneskers Blod randt stundom, blandet med Dyrenes; og Sædernes Raahed blev kun sieldent formildet ved blidere Følelser, saadanne som Jesu Lære opvækker i Hierterne. Ja, vore Fædre vare, som Apostelen siger til de Epheser, fordum Mørkhed; og nu først, først nu er et Aartusinde henrundet, siden Lysets Straaler naaede dem, og den renere Kundskab begyndte at dages for deres Øine. Bekiendtskab med de sydligere Folkefærd, Krig og Fred med dem, som allerede i længere Tid havde indseet Afgudsdyrkelsens Daarlighed, og med Christendommen tillige modtaget en høiere Grad af Aandsdannelse, havde endelig aabnet Adgang for den himmelske Sandhed hos Enkelte, og enkelte Lærere havde vovet sig over Grændserne til et vildt og almindeligen frygtet Folk.

Da lod Harald, een af Danmarks Drotter, ved egen Overbeviisning og ved velvillig Tilskyndelse sig bevæge til at lade sine Guder af Steen og Metal fare, og i Daaben at bekiende den ene sande Gud, og den, hvem han har udsendt, Jesum Christum vor Herre; og med ham fulgte derpaa Herrens Tiener, den fromme

Anscharius til Fædrelandet, for at begynde den vanskelige og farlige Kamp, og at frie ved Sandhedens og Kierlighedens Magt Millioner Mennesker ud af Mørkets Rige. Længe varede Kampen! Anscharius gik ind til sin Herres Hvile, da den neppe var begyndt. Menneskealdre henrandt, inden Christi Lære var antagen allevegne i vort Nord. Men Han, som tændte Lyset, hialp ved sit Forsyns Styrelse til, at det ei kunde udslukkes, og at dets Straaler bleve stedse mægtigere; indtil omsider Hedenskabet aldeles forsvandt, og en renere Kundskab, saa reen, som den da kunde have, blev udbredt iblant vore Fædre. Ogsaa de kunde nu, i Sammenligning med deres forrige Vankundighed, skjønt ei i den Grad, som hine, der vare underviste af Apostlerne og dissers første Efterfølgere, kaldes Lys i Herren; ogsaa dem kunde med fuld Ret tilraabes: Omgaaes som Lysets Børn!

Men Os, deres senere Efterkommere, gjelder denne Opfordring i dens hele Omfang; thi for os straalers Evangeliets Lys fuldkommen klart. Dets Underviisning, dets Opmuntring til Guds frygt og alle christelige Dyder bør gjøre det meest levende Indtryk paa vore Hierter; og fremfarne Tidens Erfaring har noksom viist, hvor store Ting Jesu Lære kan udrette til Menneskets Oplysning og Saliggjørelse. For os være altsaa Apostlenes Ord: I vare fordem Mørke, nu ere I et Lys i Herren; omgaaes som Lysets Børn! En kraftig Opfordring til at føre et saadant Liv, som egner og anstaar dem, hvilke Gud har benaadet med den Kundskab og med Udsigter i Fremtiden, som ere den sikkreste Veiledning for det fornuftige og eftertænkende Væsen, der ved sin Aands Natur føler sig beslægtet med Guddommen selv, og hvis Bestemmelse er saa herlig, at Tanken endog i sin dristigste Flugt ikke fuldkommen kan fatte den!

Ja, vi prise Dig, o Gud vor Herres Jesu Christi Fader, med dybt rørte Hierter for alle de store Velgierninger, som Du har beviist vore Fædre og os. Vi takke Dig, fordi Du sendte dem Evangeliets Lære og Trøst. Vi takke Dig, fordi Du har ladet det skinne klart for vore Øine, saa at Dit Ord er en Lygte for vor Fod og et Lys for vor Sti! O giv os Din Naade til at vi stedse maae ihukomme, hvor meget Du har gjort for os, og med taknemmeligt Sind maae vandre her paa Jorden som Lysets Børn og Dit Riges Arvinger! At vi maae bevare Sandheden reen og uforfalsket, og saaledes overantvorde den til dem, som komme efter os, paa det at Jesu Læres Velgierninger ogsaa maae udbredes over de seneste Slægter, og det Frø, som er nedlagt i Jorden, maa stedse skyde frodigere frem til Din Ære og Dine Menneskers Bedste! Thi Du vil jo, at de alle skulle blive salige og komme til Sandheds Erkiendelse.

3.

Strax efter at Christendommen havde vundet fuldkommen Seier over Hedenskabet, bleve mange Kirker opførte i Danmark. Endnu staae de fleste af dem, som Vidner om Knud den Stores, Svend Estrithsens og deres nærmeste Efterfølgeres Nidkierhed for christelig Gudsdyrkelses Fremme og Vedligeholdelse. Paa samme Maade have og i de følgende Aarhundreder Dannerkongerne sørget for Folkets Tarv; saaledes har og vor ædle og dyrebare Konge prydet Sin Kongeborg med dette herlige Tempel, hvilket nu med kongelig Pragt er opreist af dets Aske.

Han er giennemtrængt af den Overbeviisning, at uden udvortes Gudsdyrkelse selv den indvortes svækkes i Livets Sysler og Bekymringer, og at fælles Tilbedelse er et sikkert Hielpemiddel til at vække og vedligeholde i Aanden Kierlighed, Retskaffenhed og alle selskabelige Dyder. Endnu er Kongeborgen¹ ikke fuldendt; men dette Tempel er ligesom dens Førstegrøde, og Dannerkongen har følt inderlig Længsel efter at tilbede Gud paa dette Sted, ligesom fordem Israels hellige Sanger brændte af Attraa efter at tage Deel i den Høitid, som forsamlede Folket i Davids Stad, og i den Dyrkelse, det der vilde yde den Allerhøieste:

Jehova, udraaber han:

Alverdens Herre, hvor elskelige ere Dine Boliger! Min Siel begierer og længes efter at Komme til Jehovas Forgaarde. Legem og Siel raaber med Fryd til Levende Gud.

Selv Fuglen finder en Bolig, Svalen er Rede for at skiule sine Unger, Jeg søger Dine Altere, Jehova, Alverdens Herre, min Konge og min Gud!

Her paa dette Sted skulle da i Fremtiden Dannerkongerne enes med deres Folk i Alherskerens Tilbedelse, og høre Sandhedens blide og alvorlige Røst, og modtage Religionens Lære og Opmuntring, ved hvilke deres Glæde skal helliges i lykkelige, deres Mod og Standhaftighed styrkes i onde Dage; her ved Alterets Fod skulle de og deres Stammes Fyrster og Fyrstinder bekiende deres Tro og fornye deres Daabs Pagt, de skulle her med andre Christne nyde af Brødet, drikke af Kalken og forkynde Hans Død, som ogsaa er deres Herre og Frelser.

Deres Ægteskaber skulle vorde velsignede her, og de spæde Børn ved Daaben indviede til Christi Bekiendelse. Ja her skulle Danmarks Konger og Dronninger aflægge al jordisk Høihed, ydmyge sig for ham, som alene er udødelig, og forende i fælles Bøn med deres Folk anraabe Ham om Hans Velsignelse over dem selv og deres Undersaatter.

O hvor herlige ville saadan forenet Andagts Frugter være! Hvilket skjønt og uopløseligt Baand knyttes derved mellem Konge og Folk! Der staar han som Fader for sine Børn, alle Sielens Tanker og Følelser henvendte til den fælles store Fader; der enes Folket i Sindelag med ham, og skuer hen til ham som til den, der ikke tænker paa andet end paa dets Bedste, ikke attraaer andet end dets Lyksalighed, og stræber at efterligne Gud i Velgiørenhed; og ligesom hans taarefulde Øie udtrykker hans Hiertes inderligste Bøn til Gud om Folkets Vel, saa anraabe ogsaa her og allevegne i hans Rige tusinde og atter tusinde stille Suk og lydelige Stemmer al Miskundheds Fader om Hans Naade over den elskede Konge, at hans Dage maae vorde mange, og at huuslig og offentlig Glæde maa være hans Løn for hans redelige Arbeide.

4.

Velan da, saa opløfte vi nu, Konge og Folk, i dette nye Tempel vore Hierter til Ham! Vel boer Han ikke i Templer giorte med Hænder; thi Hans Allestedsnærværelse opfylder Himmel og Jord, Himlen er Hans Throne, Jorden Hans Fodskammel; men Hans Naade er tilstede allevegne, hvor han anraabes af redelige Hierter! Velan da, vi ville indvie dette Huus til at være den Allershøiestes Tempel; indvie det med Bøn og Velsignelse. Thi hvad ædlere kan Mennesket gjøre end at opløfte sine Tanker til den Evighøie? Hvad Hans og sin egen udødelige Natur værdigere end at velsigne, at anraabe Ham om Hans Naade, ikke blot for sig selv og dem, som ere ham nær, men for alle Mennesker, ja for alle tænkende og følende Væsener i Guds umaadelige Rige.

Bærer ikke Han os alle i Sin uendelige Haand? Ere vi ikke alle Hans Børn, er ikke Evigheden alle vores Bestemmelse? Og gjør Klodernes Frastand og Aartusindernes Vexel nogen Forskiel i Hans Øine, for hvem Tiden staaer evig stille, som med een evig Tanke omfatter Alverden, og hvis Almagt og Naade udbreder sig allevegne uendeligen hurtigere end Lysets Straaler! Til Ham, fra hvem alle gode og alle fuldkomne Gaver komme, ville vi nu opløfte vore Hierter i inderlig og tillidsfuld Bøn, Ham ville vi anraabe om Hans Miskundhed over

Konge og Folk, over hele det menneskelige Kiøn, over Alt hvad der lever og aander i Hans ubegrændsede Rige.

Ja, Christne, nedlægger nu alle timelige Bekymringer for Alterets Fod; neddrysser alt, hvad der af jordisk Lidenskab kan ulme i Brystet; opløfter Eders Hierter til Ham, henvender Eders Sind alene til Hans usigelige Barmhiertighed, og forener Eders Følelser med mine, i det jeg, som Hans Kirkes Tiener, giennemstrømmet af hellig Ærefrygt for den Usynlige og Allestedsnærværende, og bedende i Eders Siele, frembærer vor fælles Paakaldelse, vore Hierters rene Offer, for Hans uendelige Majestæts Throne.

5.

Fader Vor i Himmelen – Du Alles Fader, som kaldes Børn i Himlen og paa Jorden: helliget worde Dit Navn – Lad Din Herlighed worde allevegne erkjendt i Din Verden. Lad dem, som kiende den og tilbede Dig, stedse gjøre videre Fremskridt i Kundskab om Dig og om Din hellige Villie!

Til os komme Dit Rige! Dette usynlige Rige, som er inden i os, som Kiød og Blod ei kunne arve, Viisdoms, Dyds og Lyksaligheds Rige, som Jesus Christus har stiftet her paa Jorden, og i hvilket Han skal herske, indtil alle hans Fiender ere lagte under hans Fødder. Giv alle Jordens Fyrster Viisdoms og Kierligheds Aand, Kraft til at styre, Mod og Fasthed til at overvinde det Onde! Lad dem stedse erkjende deres høie Kald og Pligt, at de ere Dine Tienere, Dine Embedsmænd til Dine Menneskers Bedste. Og fremfor alle anraabe vi Dig om Din Velsignelse over vor elskede Konge, at han maa glædes over Din Hielp, og hans velgiørende Hensigter maae gaae i rigeste Opfyldelse. Velsign ham, o Fader, hans dyrebare Dronning og hans hele Huus, og giv ham Glædens Fylde, indtil han, mæt af Dage samles til sine Fædre!

Og ligesom Du ville beskytte Din christne Kirke i alle Lande, i hvilke Jesu Navn forkyndes, saa anraabe vi Dig ogsaa om Din Miskundhed over den Danske! Forleen dens Lærere og Forstandere Din Hellig Aand, Viisdoms, Mildheds, Kraftens Aand! Lad Lyset aldrig worde formørket, lad det skinne klarere fra Aar til Aar, og fremkalde i Alles Hierter dets Dig velbehagelige Frugter! Velsign dertil Ordets Prædiken! Allevegne! Ogsaa i dette Tempel, hvilket jeg nu i Dit Navn,

O Gud Fader, Søn og Helligaand, indvier til Din Paakaldelse.

Lad Lærerne med Kraft og Fynd, uden Smiger og uden Menneskefrygt her forkynde den rene, himmelsendte Sandhed, oplyse dem, som tørste efter Kundskab, veilede de raadvilde Samvittigheder, trøste de Ængstede og Bekymrede, advare dem, som staae Fare for at falde i Fristelse, opreise de Faldne! Velsign med Din Kraft fra det Høie de hellige Sakramenters Nydelse, og vær med Din Hielp nær hos dem, som her og allevegne skulle paakalde dig!

Da vil ogsaa Din Villie skee paa Jorden, ligesom den skeer i Himlene! Hele den synlige Natur, alle talløse Stiernehære styres efter den evige Lov, som Du har foreskrevet dem. Din Viisdom hersker ogsaa i Aandernes Verden. Du skaber Godt og Ondt. Menneskenes Daarskab og oprørte Lidenskaber, - ja alle endelige Væsners Kræfter, vare de end forenede imod Din Villie, skulle dog ikke formaae det allerringeste! Thi fra Evighed af har Du jo bestemt Din store Verdens Plan; og den gaaer alle Aartusinder igiennem sin stille og faste Gang fremad til Udførelse! Ja skee Din hellige Villie, alle Dine Skabningers Lyksalighed, her paa Jorden, ligesom den skeer i Himlene blandt hine høiere og fuldkomnere Aander, som staae for Din Throne!

Og giv os i Dag vort daglige Brød! Ei anraabe vi Dig om Rigdom og Overflødighed, men om det, som vi behøve for uden Bekymring at kunne leve et stille og roligt Liv i al Gudfrygtighed og Ærbarhed. Velsign fremdeles Jorden og hele den levende Natur med Frugtbarhed; lad Handel og nyttig Flid blomstre og altid mere være det Baand, som forener og danner Nationerne. O Fredens Gud, lad Fred og Eendragtighed vorde herskende iblandt dem, at dog endelig Sværdene maae omdannes til Plovjern og Spydene til Leer, og Krigens Torden forstumme paa Landet og paa Havet!

Forlad os vor Skyld, som og vi forlade vore Skyldnere! Ak! Svage, syndige som vi ere, hvorledes tør vi vel nærme os Dig med Bøn om Syndsforladelse formedelst Din Søn, vor Herre Jesum Christum, saalænge vore Hierter nære Had og Bitterhed imod vore Brødre! Paa indbyrdes Kierlighed skal det jo kiendes, at vi elske Dig. O giv os din Naade, at vi maae efterligne Din eenbaarne Søn, som endog paa Korset bad for sine Fiender; og saaledes, som vi tilgive dem, der have fornærmet os, saaledes ville ogsaa Du, Alforbarmende, tilgive os vor Brøde!

Og leed os ikke i Fristelse! Ak! Vi falde saa let; Sandselighedens Garn ere

udspændte trindt omring os. Bevar os derfor, o Fader, fra tunge Fristelser til det Onde! Lad stedse Dit Ord lyse for os og veilede os paa Livets Bane. Og snuble, ja falde vi, da reis os igien! Da vorde vort Fald under Din Naades Styrelse en mægtig Advarsel for os! Da lad os vorde luttrede ved de Gienvordigheder, vi selv have forskyldt, da viis os Din Faderkierlighed, i det Du revser os!

Men fri os fra det Onde – fra det legemlige, men især fra det, som kan fordærve Sielen! Lad derfor den rene Kundskab om Dit hellige Ord altid mere udbredes paa Jorden, lad Afgudsdyrkelsen og alle falske, alle ufuldkomne Religioner snart, o snart! Forsvinde for Sandhedens himmelske Lys. Lad Israels Stammer omsider erkiende Ham, som deres Fædre forkastede; og reis Korsets Banner høit, at alle Jordens Folkefærd samles omkring det, og alle Tunger bekiende: at Han, som var Dig lydige indtil Døden, ja Korsets Død, har af Dig faaet et Navn over alle Navne, og er Herren til Din Ære! Men dem, som have lidt for dette Navns Bekiendelse, dem, som endnu lide derfor, og som skulle lide i Fremtiden, ja besegle deres Tro med deres Blod, dem ville Du, al Retfærdigheds, al Barmhiertigheds Gud, lade hisset erfare, at deres Trængsel, som er stakket og let, skaffer en over al Maade stor, evig Vægt af Herlighed!

Ja, vi forenes i Tilbedelse med alle Dine fornuftige Skabninger. Vi anraabe Dig tillige med alle de Levende og Døde, med Jordens og Himmellegemernes Beboere, med himmelske Hærskarere, Thronerne og Magterne, Erkeenglene og Englene, Seraphim og Cherubim:

Hellig, Hellig, Hellig er Du, vor Gud! Himmel og Jord ere fulde af din Herlighed!

Du skuer naadefuld ned paa deres og paa vor Tilbedelse; Du bønhører det redelige Hiertes stille Suk! Helliget vorde Dit Navn! Til os komme Dit Rige! Og hvad Du siger, det skeer, hvad Du byder, det staaer der!

Thi Dit er Riget, Magten og Æren I Evighed!
Amen!

Kilde

Samling Af Prædikener Paa Christendommens Tusindaarige Jubelfest I Danmark Holdne Af Kjøbenhavns Geistlighed, København, 1826, Forlagt af C. A. Reitzel. Trykt i B. J. Bendixens Bogtrykkerie.

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Første tekstrække, Indvielsestale, Pinsedag, Prædiken, Prædikener fra 1800-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/friederich-munters-praediken-ved-indvielsen-af-christiansborg-slotskirke>